

Antti Leinonen

MIES JA AHMA

Minerva

MIES JA AHMA

Antti Leinonen

MIES JA AHMA

© Antti Leinonen ja Minerva Kustannus Oy, 2021.

www.minervakustannus.fi

Teksti ja kuvat: Antti Leinonen

Ulkoasu ja taitto: Täittöpalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-375-222-1

Painettu EU:ssa, Livonia Print, 2021.

SISÄLLYS ■

33 vuoden ahmaseikkailu	6
Ahmat vievät mennessään	9
Kohti uljaampia kuvausmaisemia	16
Kalliolammen vakiovieraat Valkokulma ja Tumma	30
Valkokulman pentueita Kalliolammella	42
Ahmapiireihin	65
Täplis ja Veli	77
Hemmo ja Himmu	86
Ahman paluu	105
Ahmojen valokuvaamisesta	160
Katoavat ahmametsät	165
Ahma - suurin maalla elävä näätäeläin	169

33 VUODEN AHMASEIKKAILU ■

Kun kesällä 1986 näin ahman ensimmäisen kerran karhukuvausten yhteydessä, en voinut aavistaa, mihin kaikkeen se johtaisi. Jotkin tapahtumat olivat kuin suoraan sadusta. Olin luontoharrastusvuosina tullut syvästi tietoiseksi siitä, että ihmisten, myös minun, ja luonnon eläinten välillä oli ankara juopa, jonka yli ei ollut reittiä. Siitä huolimatta luontokuvaajana olin tuota reittiä sitkeästi haeskellut. Ensimmäisten ahmakokemusten jälkeen jatkoin uteliaana vuosi vuodelta eteenpäin, vain nähdäkseni, mitä vastaan tulee.

Luulin, että ahmakokemusteni huippua olivat tapahtumat vuosina 2004–2005, kun tutustuin erityisen läheisesti kahteen ahmaan ja ne minuun. Sitten 13 vuotta myöhemmin ahma tuli itse hakemaan minut kuvauksiin! Reitti ahmojen luokse oli löytynyt, se oli 33 vuotta pitkä.

Vähitellen opin, miten saisin ahmoja kuvattavaksi. Ja kun ahmakanta kasvoi vuosikymmenten kuluessa, näin niitä myös useammin. Kaikkein tärkeintä oli tutustua tietyn alueen ahmayksilöihin ja tehdä itsensä niille tutuksi. Näin oli mahdollista oppia enemmän ahman elämästä, ja samalla lisääntyivät hyvät kuvaus-tilanteet. Pikkuhiljaa pääsin myös ahmayhteisön ulkojäseneksi. Ja sitä taisin olla vielä vuosien päästäkin, kun vanha ahmatuttuni tuli yllättäen vieraisille.

Ahmat ovat tuntevia ja ”ajattelevia” olentoja. Ne ovat taitavia selviytymään metsän eloyhteisössä. Siihen ne tarvitsevat älyä ja oppimiskykyä sekä pohjoisen oloihin kehittyneet fyysiset ominaisuudet. Menestyäkseen ahman on tunnettava elinpiirinsä ja tiedettävä, milloin minnekin kannattaa vaeltaa. Ahman on oltava äärimmäisen utelias.

Kuhmossa 24. helmikuuta 2021

Antti Leinonen

AHMAT VIEVÄT MENNESSÄÄN ■

Olin kuvannut lintuja innokkaasti jo seitsemän vuotta, kun kokenut kuvaajaoveri Jorma Luhta kutsui minut avustajaksi ja kaveriksi karhukuvauksiin Kuhmoon vuonna 1981. Asuin tuohon aikaan parinsadan kilometrin päässä Kuhmosta ja muutaman kuvausyrityksen jälkeen oli karhu yhä näkemättä, kuvasta puhumattakaan.

Karhukuvaus jäi mielestä useaksi vuodeksi. Vasta kun muutin Kuhmoon vuonna 1986, pääsin ensi kertaa näkemään karhun kojusta. Jatkoin yrityksiä seuraavina vuosina yhä innokkaammin. Tämä tarkoitti sitä, että huhtikuussa oli kojun ja haaskan oltava valmiina, kun karhut lähtisivät talviunilta liikkeelle. Minulle kevät tuntui alkavan oikeasti vasta silloin, kun olin nähnyt kuvauspaikalla kevään ensimmäiset karhun jäljet. Itse karhun näkeminen päivänvalossa olikin tuohon aikaan harvinaista.

◀ Valkokolma kipaisi helposti vaikka sileäpintaiseen keloon.

Kesällä 1986 sain myös ensimmäisen kuvani ahmasta. Ahma oli karhuun verrattuna minulle varsin vieras otus, eläinkirjoissakin sitä oli käsitelty vähän. Sitten heinäkuun lopulla näin, kuinka ahma kerran haaskalta poistuessaan heitti kuperkeikkaa. Ahma eläimenä alkoi kiinnostaa, kun huomasin, että sekin elää metsässä omaa kiinnostavaa elämäänsä.

Aloin pitää talvisin kuvauspaikkaa. Pääsisihän siellä ainakin korppeja seuraamaan ja kuvaamaan. Ehkäpä ahmakin tulisi joskus näköksälle... Talven 1989–1990 ajan kuvasin uudella paikalla Etelä-Kuhmossa Jonkerin rotkon reunalla ja onnistuin näkemään ahman yöllä tai hämärissä muutaman kerran. Varsinaisesti kuvia en saanut.

Kevään 1991 lumilla saadut muutamat ahmakuvat innostivat suunnittelemaan uusia ahmakuvauksia seuraavalle keväälle 1992. Siirsin yhden vanerikojun rajavyöhykkeelle neljä kilometriä idemmäs ja vuorasin sen sisältä lämpöeristelevyillä; nyt mikään ei häiritseisi kuvauksia edes kovilla pakkasilla. Saamani vihjeen perusteella asensin kojuun myös ilmanvaihtoputken, jonka avulla ihmisen hajut menisivät taivaalle. Kyllä nyt ahman olisi pakko uskaltaa kuvattavaksi! Kesällä 1991 oli ollut paljon häiriötä ylimääräisistä liikkujista, ja senkin seikan ajattelin korjautuvan uudessa paikassa rajavyöhykkeellä.

◀ Karhu ylittämässä korpi-
puroa liekopuuta pitkin.

Ahmat alkoivat pikkuhiljaa vierailia syöteillä, mutta vain silloin, kun en ollut kojussa. Tammikuussa 1992 menin kojuun ajatuksenani viipyä siellä kolme vuorokautta putkeen ja ottaa ahmoista väsytysoitto. Oli pakkaskeli, reilusti yli 20 astetta, mutta kun pidin kynttilöitä yölläkin palamassa, kojussa oli leppoisa nukkua ja päivällä istua vahtimassa näkymiä. Toisena aamuna huomasin, että hengittäminen oli muuttunut raskaaksi. Kun tutkin hajuputken lähtöaukkoa, se oli muurautunut kuurasta melkein umpeen.

Ahmasta sen sijaan ei ollut tietoaakaan.

Kun vielä kiersin kerran paikan ympäri ja huomasin ahman kulkeneen yöllä 40 metrin säteellä kojun ympäri uskaltautumatta haaskalle, oli pakko myöntää, ettei talviahmojen kuvaaminen ole helppoa. Otin myös opiksi. Kosteuden vuoksi kojun lämpötilaa ei kannata nostaa kynttilälämmityksellä turhan ylös, muutama lämpöaste päivällä riittää ja yöllä on paras tyytyä untuvapussin lämpöön.

Jatkoin samana talvena yrityksiä ja vierailin myös yhteistyökuvauksipaikalla eteläisessä Kuhmossa, mutta laihoitin tulokset. Sitten taas huhtikuun lopun hangilla pääsin vihdoinkin kuvaamaan ahmaa omalla paikalla edes hiukkasen. Jotta ihmisen hajut eivät karkottaisi ahmoja, olin nostanut kojun telineelle metrin korkeudelle. Lie-neekö sillä ollut vaikutusta? Toisaalta keväinen sääkin on saattanut nostaa hajut taivaalle.

Seuraavana talvena 1993 harppasin talviahmakekuvauksena hui-man askeleen eteenpäin, kun pääsin kuvaamaan ahmaa lumipyryssä keskellä päivää. ”Ihmeiden aika ei ole ohi!” kirjoitin 18.3. innostuneena kojuvihkoon. Samana talvena sain myös päähänpinttymän

► Korppien ilmaleikit ovat riemukkaita.
Ne osaavat ottaa ilon irti lentokyvystään.

yrittää ahmakuvia yöllä kuun valossa, kun kerran ahmat liikkuvat kojun lähistöllä mieluiten yöllä, jos liikkuvat ollenkaan. Kuutamokuvat osoittautuivat kuitenkin haastaviksi, enkä vielä moneen talveen onnistunut saamaan käyttökelpoisia kuvia. Yritystä oli kyllä joka talvi, jos sopivia kuutamোসäitä vain sattui.

Kesäisin ahmoja pääsi näkemään paremmin. Ensimmäinen kohtuullinen ahmakesä oli vuonna 1991, kun sain kuvata ahmapentuetta heinäkuun lopulla. Olin niin innoissani, että pelottelin jopa karhuja pois kuvauspaikalta. Juuri kun homma alkoi sujua, se oli siltä kesältä lopetettava 20.8. alkavan karhujen metsästyksen takia. Koska karhujen metsästäjiä piti varjella hairahtumasta laittomuuksiin, eli käyttämästä haaskaa metsästyksen apuna, oli Metsähallituksen luvan myöntäjien mielestä haaskanpito lopetettava jo elokuun alussa. Kyllä harmitti. No, sain puhuttua Metsähallitukselta sentään muutaman lisäpäivän kuvaamista varten.

Seuraavan kerran pääsin kuvaamaan ahmoja samalla paikalla vuonna 1994. Heinäkuun alussa alkoi kaksi ahmaa, naaras ja uros, vieraillla kuvauspaikalla ahkerasti. Naaras oli kovin samannäköinen kuin kesän 1991 emo. Ymmärsin alkaa käyttää syötteinä lähikaupasta ostettavissa olevia kilon kokoisia porsaan potkia, joita oli helppo sijoitella kuvausten mukaan. Huomasin naaraan tekevän ahkerasti kätköjä suolle ja arvasin, mitä tuleman pitää. Pian ahma-emo toikin kaksi pentua kojulle, mutta valitettavasti vasta kuun lopussa, joten toimintalupa loppui jälleen kerran kesken. Yksittäisistä ahmoista olin onneksi ehtinyt saada mieltä ilahduttavia kuvia. Pienillä syöteillä yritin vielä muutaman yön kunnolla onnistumatta. Oli luovutettava siltä kesältä.

► Syksyn ensimmäiset kirpakat yöpakkaset saavat suon reunat hohtamaan.

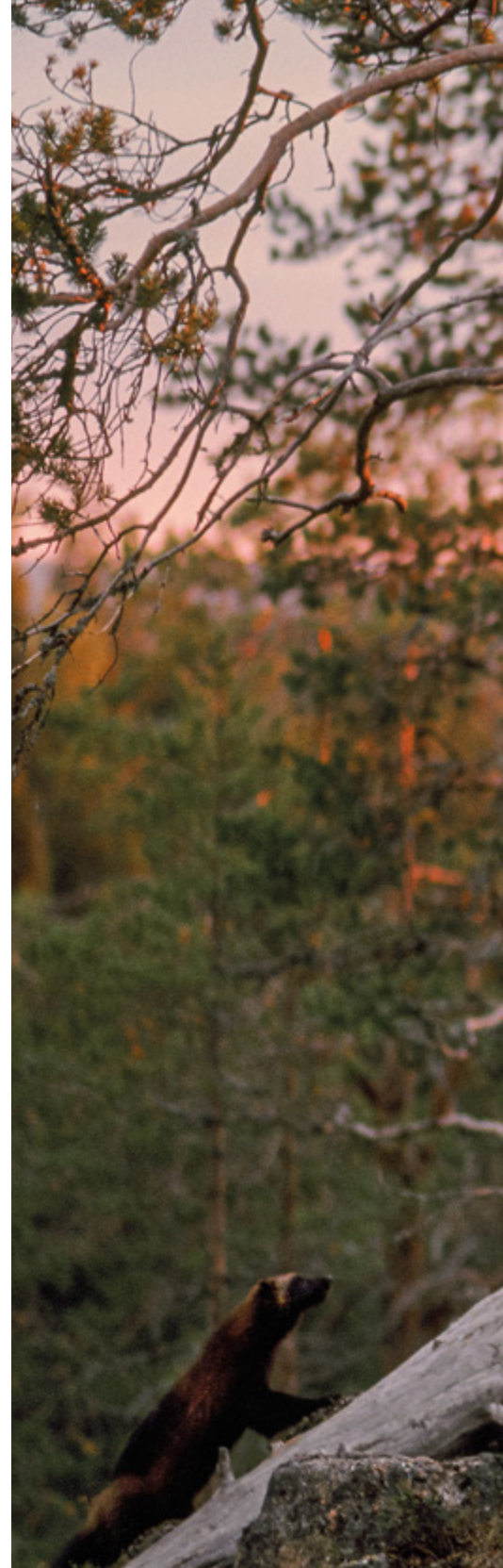

KOHTI ULJAAMPIA KUVAUSMAISEMIA ■

Vaikka olinkin innostunut ahmoista, karhut olivat edelleen mielesäni noina 1990-luvun vuosina. Niistä sain myös idean lähteä kuvaamaan korkeammalle paikalle, josta saisi kuviin laajoja maisemia. Karttoja tutkimalla löysin syksyllä 1996 paikan, länteen avautuvan kalliorinteen, joka oli ajatuksiini sopiva.

Talvikeleillä vein yhden kojun ja lähes kaikki saamani haaska-eläimet kallion päälle. Onneksi sinne oli helppo kulkureitti idästä soita pitkin. Mutta normaaliin aikaan huhtikuussa kalliopaikalle ei karhuja kuulunut. Kojuulin maaliskuusta lähtien kalliolla, välillä myös vanhalla paikalla suon reunalla kolmen kilometrin päässä. Karhut pysyivät poissa, mutta kalliolla alkoi näkyä ahman jälkiä. Ahmat kuljivat kuitenkin pimeällä, enkä saanut niistä kunnan kuvia. Vaan olihan hulppean komeat maisemat ja iltaisin huikean värisiä taivaanrantoja kojuistuntojen viihdykkeeksi. Ja korvit tietysti tarjosivat nähtävää ja kuvattavaa.

► Elokuussa 1997 ahmapentue seurusteli kallion kuvauspaikalla. Emo houkutteli pentua kelo-konkelolle.

► Kun lumi peitti hirven ruhon, korppi sai makupaloja enää hirven suusta. Tarvittiin ahma kaivamaan hirvi esille.

◄ Seudun vahvin karhuäijä uhosi hieroen selkäänsä puuhun ja repäisi hampailla palan rungosta. Siitäpä perässä kuljijat saivat tiukat terveiset.

Karhut löysivät kalliolle vasta toukokuun loppupuolella ja niiden kuvaamisessa kului alkukesä. Pari ahmaakin, lyyhäävä uros ja vaaleakulmainen naaras, alkoivat vieraila paikalla säännöllisesti. Kun kalliolta loppuivat kesällä isommat syötävät eikä karhuja enää näkynyt, keskityin pienillä syöteillä yrittämään ahmakuvausta suopaikalla, jossa heinäkuun alusta oli alkanut vieraila ahmapentue. Näin siellä jopa ”ahmalauman”, jossa lienee ollut emon ja kahden pennun lisäksi kaksi edellisvuotista pentua.

